

Nämnden för
Statligt Stöd till Trossamfund

Dnr 1.4/0104 (16)

Redovisning av SST:s fördelning av statsbidrag till säkerhetshöjande åtgärder år 2015/2016

Bakgrund

Trossamfundslokaler i Sverige har under många år varit föremål för utsatthet. Detta redovisar SST även i slutrapporten över regeringsuppdraget *Främlingsfientliga handlingar mot trossamfund* som överlämnades till regering i slutet av 2014. Under slutet av år 2014 ökade antalet av troligen anlagda bränder samt hot och våldshandlingar markant. Många av de lokaler där de i Sverige nyetablerade religioner håller sina sammankomster är dåligt rustade mot sådana handlingar. I regleringsbrev den 22 december 2014 beslutades att särskilt stöd skulle ges till säkerhetshöjande åtgärder. I ändring av regleringsbrevet den 25 juni 2015 kom regeringsbeslut om att ytterligare 7 miljoner skulle föras till detta ändamål. Av de ytterligare 7 miljonerna kunde 10 % användas för utbildning av trossamfundsföreträdare som del av ett långsiktigt och hållbart försök att öka säkerhetskunskapen och beredskapen. Varje församling gavs enligt SST:s tillämpningsföreskrifter möjlighet att vid vårens ansökningstillfälle ansöka om ett bidrag begränsat till max 200 000 kr. Vid det andra ansökningstillfället under hösten fanns möjlighet att ytterligare ansöka om 200 000 kr. Detta betyder att några församlingar tog tillfället att söka båda gångerna och kunde således kunna få max 400 000 kr.

Bidragen är helfinansierande vilket betyder att om åtgärder för en viss summa söks och beviljas får församlingen hela den summan, upp till ett maxbelopp, och inte endast en viss procent som för t.ex. lokalbidrag för byggnation.

Säkerhet i relation till bidraget och ansökningsförfarandet

För att följa de intentioner Regeringen haft vad gäller stödet utformades en speciell ansökningsblankett. Ansökningsmaterialet består av två delar. Den första delen är en egenanalys. Varje ansökande församling fick själva sammanställa vilka hot som fanns mot dem och deras lokal. Detta skulle göras så att det klart framgick vilka risker som fanns och upplevdes. Med andra ord, ett klart samband mellan: hotbild – risk – åtgärd skulle klarläggas

och kartläggas. Det finns självklart andra risker såsom inbrottshot och brandrisk, men åtgärder av den art som dels fastighetsägaren och/eller hyresgästen själv alltid måste försäkra sig om är åtgärdade rymdes inte inom målet för stödet. SST har uppfattat att denna del av ansökan har bidragit till att många församlingar fått en klarare bild vad gäller relationen mellan hot och rädsla. Allt som orsakar rädsla är inte i alla fall, och för en viss lokal, ett reellt hot. Del två av ansökningsmaterialet består av klagörande svar på frågor angående bl.a. fastighetens storlek, funktion och bruk. Allt material vad gäller ansökan och handläggning av detta är, av naturliga skäl, sekretessbelagt.

Det fanns två stora problem gällande ansökningarna vilka är viktiga att nämna. Vissa lokaler som var i starkt behov av ekonomiskt stöd för att säkra lokalen kom från församlingar som inte var statsbidragsberättigad i sig självt och inte heller del av ett samarbetsorgan som får statligt stöd.

Det andra stora problemet var lokaler som för att kunna uppnå ett så säkert skick som möjligt skulle behöva mycket stora ekonomiska insatser. Vissa av dessa lokaler är därför i sig så olämpliga att de inte borde användas utan ersättas med lokaler av bättre standard. Det är därför önskvärt att dessa delar av behovet för trossamfundslokaler i Sverige också får en bättre lösning.

Olika trossamfund

Ett bevis på att hotbilden inte är någon enstaka händelse eller speciellt endast för ett eller ett par trossamfund märks i den bredd av trossamfund och geografiska spridning av de ansökande församlingarna som inkom. Ansökningar kom från olika kristna trossamfund; ortodoxa, protestantiska och katolska församlingar, likväl som från ett antal av de muslimska-, judiska- och mandeiska församlingarna. Geografiskt så finns större delen av Sverige representerat.

Antal ansökningar och fördelning

Nämnden lät utlysa medel vid två tillfällen under året. Dels under våren och dels under hösten. Sammanlagt inkom 63 ansökningar från församlingar inom de trossamfund som har rätt till statsbidrag. Under året beviljades 43 av dessa ansökningar medan fyra återkallade sina ansökningar på egen begäran. Fem församlingar fick avslag. De resterande 11 var bordlagda vid årsskiftet. Av dessa kvarstår två ansökningar. Den största orsaken till varför ansökningar bordlades var att man inväntade diverse tillstånd. T.ex. om man sökte för farthinder, inhägnad eller speciellt kamerabevakning. Hur ansökningarna dels hanteras av de olika Länsstyrelserna och dels hur ärendena handläggs varierar starkt. Detta gör att man i många fall måste vänta innan bidrag kan beviljas. Under den tiden tvingas den

<i>Trossamfund</i>	<i>Säkerhetshöjande åtgärder</i>
	<i>Beviljat år 2015</i>
Ev Fosterlands-Stiftelsen	152.356
Romersk-Katolska kyrkan	200.000
Makedoniska ortodoxa kyrkan	390.000
Serbisk ortodoxa kyrkan	200.000
Syrisk ortodoxa kyrkan	502.180
Koptisk ortodoxa kyrkan	146.125
Judiska församlingar	1.891.480
Mandeiska Sabeiska samf.	433.400
Förenade Islamiska församl	942.925
Isl Kulturcenter Unionen	200.000
Sv Muslimska Förbund	520.895
Islamiska Shia-Samfunden	400.000
Bosniska isl samfundet	496.713
Sv. Islamiska förs.	600.000
Sveriges Buddhistiska Sam.råd	200.000
Totalt	7.276.074

berörda församlingen fortsätta att leva i oro för att vistas i sina lokaler. De fem avslagen var grundade på att den definition av säkerhet i relation till hot och risk som nämnts ovan inte uppfylldes.

Även om antalet sökande församlingar var gott kan man ändå ställa sig frågan om varför inte fler församlingar sökte. En av orsaken är, som nämns ovan, att alla utsatta kan inte söka. Av de som kunde söka men inte gjorde så förra året har vissa menat att de t.ex. behövde mer tid för egenanalys och kartläggning av församlingens situation och därför har intentionen att söka vid ett senare tillfälle. Även fastän SST genom trossamfundet och med viss hjälp av media har försökt att nå ut till så många som möjligt är det nog sannolikt att tro att det ändå tar en viss tid innan ett nytt bidrag blir välkänt och information därför når alla de bidragsberättigade församlingarna.

Exempel på olika åtgärder och förhållningssätt

Den typ av attentat och attentatsförsök som genomförts i landet vittnar om snarlika metoder: Attackera när ingen ser – ta inte på dig ansvaret för vad du gjort. Det gör att många församlingar söker för bl.a. kameraövervakning, säkerhetsdörrar, förstärkning av fönsterrutor, farthinder och grindar. En av orsakerna till egenanalysen i del ett av ansökningsblanketten är för att församlingarna själva ska kunna nå en insikt över sin egen situation. I många av de samtal SST har fört med församlingar och trossamfund märks den tilltro man har till att antalet förstärkningar och förbättringar som fastigheten kan tillbringas gör att situationen blir säker. Efter att ha genomfört egenanalysen kunde många se att detta inte helt stämmer. Hot och rädsla är inte samma sak. Istället fann man att kunskap och medvetenhet är en mycket stor del av säkerheten. Ofta gällde det att tillämpa en viss typ av förstärkning bättre istället för att få möjlighet att köpa mer eller andra föremål.

Utbildningssatsningar

Av förra årets säkerhetsbidrag kunde max 700 000 kr användas för utbildningssatsning. Dessa satsningar planeras på nationell, regional samt lokal nivå. Under 2015 genomfördes en tvådagarsutbildning i Stockholmsområdet för 19 trossamfundföreträdare från 12 olika

trossamfund. Fem av representanterna var kvinnor. Utbildningen gavs i samarbete med Polisen, Stöldskyddsföreningen och Räddningstjänsten. Under våren 2016 kommer två regionala/lokala utbildningar att ges i Göteborg och Malmö. Till hösten är SSTs ambition att genomföra den regionala/lokala utbildningen i Stockholm. Till utbildningen införskaffades läroboken om säkerhet, *Praktisk Säkerhet – En lätthanterlig handledning för dig som ska bygga upp och upprätthålla ett fullgott skydd för verksamheten*, som getts ut av Stöldskyddsföreningen. Ett kompendium skapades också med material om säkerhet i lokaler och hatbrott från bl.a. MSB, SBFF, Polisen, SFF och SSTs eget material.

Beviljade och utbetalda medel

Under 2015 beviljades, förutom de medel som gick till den särskilda utbildningssatsningen, näst 7,3 miljoner kronor (se tabell sid 2). Bidragen, vars tak var maximalt 200 000 kr per församling och gång, betalas ut i omgångar. 80% betalas ut när så mycket av projektet är färdigt och de resterande 20% vid slutredovisning efter åtgärdens avslut. Detta gör att lite under 2 miljoner kronor betalades ut (se bilaga F) och de resterande dryga 5 miljonerna som beviljades år 2015 kommer att betalas ut när församlingarna är klara med sina förstärkningar. Bidraget disponeras i ett år efter beslutsdatum.

Förändring av tillämpningsföreskrifterna

Inför ansökningstillfället 2016 har Nämnden för Statligt stöd till Trossamfund låtit göra vissa ändringar i tillämpningsföreskrifterna (Se bilagor B+C). Från och med beviljade bidrag våren 2016 kommer 80% av beviljade bidrag att betalas ut när beslut tagits. Detta under förutsättning att t.ex. tillstånd för kameror är beviljade. Detta kommer att underlätta för mindre församlingar vilka SST har uppfattat ibland ha haft svårt att kunna ligga ute med upp till 160 000 kr till dess 80% av åtgärderna är klara.

Om säkerhetspersonal, kostnader och vems ansvar

En fråga som återkommit under 2015 och början av 2016 är bidrag till säkerhetspersonal för skydd av religiösa lokaler. SST menar att frågan om säkerhetspersonal är både viktig och befogad. Dock menar SST att det inte finns någon förordningsgrund för SST att ge bidrag till säkerhetspersonal. SST menar också att den frågan bör behandlas av polismyndigheten vars uppgift är att förhindra brott vilket hot mot religiösa lokaler torde räknas. Se bilaga H där SST:s nämnd utvecklar detta. Med detta sagt har det inte undgått SST att det finns en tydlig politisk vilja att bidrag till säkerhetspersonal skall ges. Därför beslutade SST vid sammanträde 2016-02-16 att göra ett avsteg i år från tillämpningsföreskrifterna och ge möjlighet att vid ett tillfälle söka bidrag för säkerhetspersonal. Nämnden beslutade att högst 3 miljoner kronor av de 10 miljoner som i år finns avsatta för säkerhetshöjande åtgärder får användas. Detta gäller för enskilda tillfällen och för utbildad och auktoriserad personal (se bilaga E). Vid

ansökningstidens utgång per den sista mars 2016 hade 17 stycken ansökningar inkommit från 15 församlingar fördelade på 4 trossamfund. Sammanlagd sökt summa uppgår till drygt 4,5 miljoner kronor. Utöver dessa finns en oidentifierad ansökan. Hur många av dessa ansökningar som SST kommer att bifalla kan av naturliga skäl inte idag redovisas.

Frågan om säkerhetspersonal har många aspekter. Det gäller frågan om vem som skall ha det huvudsakliga ansvaret för bevakning då det finns hot. Detta inkluderar frågor angående hotbedömning, bevakning från polismyndighetens egen personal eller köpta tjänster av bevakningsföretag/säkerhetspersonal och vem som innehar reell och formell kompetens att avgöra detta. SST menar, vilket nog delas av polismyndigheten, att detta inte är en uppgift för SST utan skall ligga hos polismyndigheten lokalt med i förekommande fall stöd från NOA eller SÄPO. Ansvaret för att skydda religiösa lokaler när hot föreligger måste ligga hos staten med stöd från trossamfunden. Detta är fallet, vad SST kan se, hos flera eller flertalet länder i Europa, t ex Danmark. I Sverige verkar det idag vara tvärtom.

Om ansvaret för säkerhetspersonal, med ekonomiskt stöd, ändå skall ligga hos trossamfunden måste man ta i beaktandet behovet av långsiktighet i och med att det rör anställd personal och församlingarnas behov av framförhållning.

SST menar att regeringen bör ge polismyndigheten i uppdrag att i sitt arbete att bedöma behov av skydd av religiösa lokaler också i förekommande fall förmedla statsbidrag för säkerhetspersonal till trossamfunden. Polismyndigheten bör då också få ett bemyndigande att kunna besluta om en bidragsperiod på upp till minst 3 år.

Ansökningar våren 2016

Av årets Regleringsbrev framgår att minst 10 miljoner kronor ska anslås till säkerhetshöjande åtgärder. Vid ansökningstidens utgång per den sista mars 2016 hade 38 stycken ansökningar inkommit från 35 församlingar fördelade på 16 trossamfund. Sammanlagd sökt summa uppgår preliminärt till nästan 9.7 miljoner kronor. 8 ansökningar fördelade på 6 trossamfund ingår i antalet ansökningar men sökt belopp framgår inte. Man kan dock, utifrån det som nämns i ansökningarna lägga till minst 1-2 miljoner kronor. Detta betyder att preliminärt sökta summor är runt 11 miljoner kronor. Fördelningen är 7 från ortodoxa trossamfund, 1 från judiska trossamfund, 5 från muslimska trossamfund, 1 från buddhistiskt trossamfund samt 2 från s.k. frikyrkorna. Av dessa 38 ansökningar uppger 28 församlingar att de inte tidigare har sökt detta bidrag. Utöver dessa ansökningar finns en oidentifierad ansökan. Hur många av dessa ansökningar som SST kommer att bifalla kan av naturliga skäl inte idag redovisas.

En markant skillnad bland dessa ansökningar och de som mottagits under år 2015 är arten av ansökan. Man kan se en skillnad på hur och vad som uppges som orsak till ansökan och vad man känner är den största riskfaktorn i relation till hotbild och attentatsrisk. De första två

omgångarna som utlystes 2015 präglades mer av uppgifter om och oro för fysiska attacker. Nu är många ansökningar riktade mot mer generell brandsäkerhet och "finesser" som inte var så påtalade tidigare. Generellt brandskydd anser SST är fastighetsägarens och i de fall detta är relevant, hyresgästens basansvar och kan i som endast sådant inte få del av bidragspotten. SST misstänker därför att antalet avslag på grund av att ansökan inte rymms inom området den här gången torde bli högre än tidigare.

En annan skillnad som inte noterats tidigare är församlingar som på grund av sitt åtagande i arbetet med flyktingar och flyktingmottagandet nu upplever en hotbild och en utsatthet om man inte tidigare behövt erfara och därför finner det nödvändigt att nu söka bidrag.

En slutlig observation vad gäller de nya ansökningarna är den motivering som uppges för varför man känner att man behöver söka bidrag. Självklart finns hot om angrepp från grupper och personer i närområdet, men många hänvisar till den oro som speglas i världsläget i dag. Man ser och befärdar en mycket närmare relation till medias rapporteringar av attentat och det som sker nu än hur det riktigt upplevts tidigare. Detta visar sig inte minst i de ansökningar om bidrag till säkerhetspersonal som inkommit.

Har det blivit något bättre?

Av de församlingar som slutredovisat sina bidrag ser vi klart att bidraget har gjort en stor skillnad för många församlingar. Speciellt små församlingar, som inte har haft några extra ordinära resurser att sätta in när omvärlden utför extra ordinära försök att sabotera och förstöra verksamhet i civilsamhället. De ser detta som ett ovärderligt stöd. För större församlingar har det varit ett stöd på vägen till en säkrare lokal.

Man kan skönja att den mest akuta krisen, för de mest utsatta lokalerna och trossamfunden, nu lagt sig något. Där till kommer att Polisen enligt order från ledningen har varit mer i kontakt med trossamfundens församlingar samt patrullerat vid utsatta lokaler. Enligt Polisens rapporter har antalet anmälda attentat eller attentatsförsök sjunkit något. Vetskapen för trossamfunden om möjligheten till ett statligt bidrag för att förbättra deras säkerhetssituation är högt värderat, både som fysisk insats och som symbolisk handling, i bevis för Sveriges förpliktelse att försvara religionsfriheten. Ett problem som kvarstår är självklart oron och rädslan för ett attentat. Vetskapen om att andra drabbats hårt, eller att trossamfundets delar i närliggande länder utsatts för attentat, skapar också en utgångspunkt för en argumentation som är svårbemött. Man möter framtiden med ett perspektiv där det i sig endast är en tidsfråga innan trossamfundet i Sverige också blir drabbat. All planering och framtidsplaner utgår därför från en sådan inställning.

Stockholm den 4 april 2016

Åke Göransson
Generalsekreterare

Åsa E. Hole
Handläggare för statsbidragsfrågor

Bilagor:

- A: Blankett: Ansökan om bidrag till säkerhetshöjande åtgärder
- B: Tillämpningsföreskrifter för statsbidrag. Bidrag till säkerhetshöjande åtgärder (antagna 2015-02-17)
- C: Tillämpningsföreskrifter för statsbidrag. Bidrag till säkerhetshöjande (ändring 2016-02-16)
- D: Blankett: Ansökan om säkerhetsbidrag till personal
- E: Regelverk för bidrag till säkerhetspersonal
- F: Rapport: Utbetalade medel för säkerhetsbidrag 2015
- G: Rapport: Årsredovisning beviljade säkerhetsbidrag 2015
- H: Förslag om tidsbegränsat avsteg från tillämpningsföreskrifterna vad gäller medel till säkerhetshöjande åtgärder för 2016